

POSTANOWIENIE

Dnia 21 stycznia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Michał Laskowski

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 21 stycznia 2020 r.,
na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.
sprawy z wniosku **A. R.**
o zadośćuczynienie
z powodu kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt II AKa (...),
utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w K.
z dnia 11 czerwca 2018 r., sygn. akt VI Ko (...),

p o s t a n o w i ł

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną,**
- 2. kosztami postępowania kasacyjnego obciążyć wnioskodawcę.**

UZASADNIENIE

R. (syn) wystąpił w dniu 8 sierpnia 2017 r. do Sądu Okręgowego w K. z wnioskiem o zadośćuczynienie za krzywdę doznaną przez jego ojca – A. R. - wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, oraz ze wskazaniem, iż dochodzona przez niego kwota stanowi 1/3 całkowitej kwoty zadośćuczynienia należnego jego ojcu A. R. , gdyż wnioskodawca jest jednym z trojga pozostałych przy życiu dzieci A. R. (całość roszczenia, stosownie do wyliczenia wnioskodawcy, stanowić miała kwota 420 tys. zł + zasądzona poprzednio kwota 7 tys. zł).

A. R. (ojciec) został skazany przez były Wojskowy Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 7 września 1948 r. sygn. akt Sr (...) za przestępstwo z art. 4 § 1 i 2

Dekretu z dnia 13 czerwca 1946 r. o przestępstwach szczególnie niebezpiecznych w okresie odbudowy Państwa, na karę jednego roku i sześciu miesięcy więzienia, na poczet której zaliczono mu okres tymczasowego aresztowania od dnia 18 sierpnia 1948 r.

Postanowieniem Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 22 sierpnia 1994 r. sygn. akt III Ko (...) - w oparciu o art. 1 ust. 1 oraz art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego - stwierdzono nieważność w/w wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w K. z dnia 7 września 1948 r. sygn. akt Sr (...).

W dniu 8 listopada 1994 r. A. R. (ojciec) złożył w Sądzie Wojewódzkim w K. wniosek zatytułowany jako „wniosek o odszkodowanie”, w którym domagał się zasądzenia na jego rzecz:

- kwoty 54.000.000 zł tytułem ekwiwalentu za utracone zarobki,
- kwoty 100.000.0000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznane krzywdy,

w związku ze skazaniem wyrokiem byłego Wojskowego Sądu Rejonowego w K. z dnia 7 września 1948 r. sygn. akt Sr (...). Sprawa ta została zarejestrowana w Sądzie Wojewódzkim w K. pod sygn. akt III Ko I (...). Wnioskodawca występował w tej sprawie z pełnomocnikiem z wyboru.

Postanowieniem z dnia 26 lutego 1996 r. sygn. akt III Ko I (...) Sąd Wojewódzki w K. - kierując się dyspozycją art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz.U. nr 34 poz. 149) - zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy A. R. (ojca) kwotę 13.300 zł z ustawowymi odsetkami od prawomocności postanowienia z tytułu odszkodowania za poniesioną szkodę i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, dalej idące żądanie oddalając. A. R. (ojciec) nie zaskarżył w/w postanowienia i uprawomocniło się ono z dniem 5 marca 1996 r.

A. R. (ojciec) zmarł w dniu 10 lipca 2009 r., pozostawiając po sobie spadkobierców – w tym A. R. (syna). We wniosku o zapłatę złożonym dnia 8 sierpnia 2017 r. pełnomocnik A. R. (syna) wskazał, że Sąd Wojewódzki, rozstrzygając w sprawie sygn. akt III Ko I (...) kwestię

należnego represjonowanemu świadczenia, wziął pod uwagę poniesiony przez A. R. (ojca) uszczerbek na zdrowiu, metody prowadzonego względem niego śledztwa i czas odbywanej kary, w wyniku czego przyznał na jego rzecz zadośćuczynienie w wysokości 7.000 zł, w związku z tym wnioskodawca A. R. (s. A. i M., ur. 03.11.1955 r.) dochodzi w tej sprawie uzupełniającego zadośćuczynienia za krzywdę doznaną przez jego ojca na skutek pozbawienia go wolności w wyniku wydania wyroku przez były Wojskowy Sąd Rejonowy w K. z dnia 7 września 1948 r. sygn. akt Sr (...), a zatem podstawę prawną tego wniosku stanowi art. 8 ust. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego akcentując jednocześnie, że podstawą prawną poprzedniego wniosku był art. 8 ust. 1 wskazanej ustawy. Zdaniem pełnomocnika wnioskodawcy Sąd Wojewódzki w K. wydając postanowienie z dnia 26 lutego 1996 r. sygn. akt III Ko I (...) nie wziął pod uwagę wszystkich okoliczności związanych z pozbawieniem wolności A. R. .

Ponadto podniósł - powołując się przede wszystkim na orzeczenia Sądu Apelacyjnego w (...) - iż w przedmiotowej sprawie nie ma powagi rzeczy osądzonej, gdyż zgodnie z art. 558 k.p.k. konieczne jest zastosowanie reguł obowiązujących w postępowaniu cywilnym. Przepis art. 366 k.p.c. stanowi zaś, że wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia między tymi samymi stronami.

Wyrokiem z dnia 11 czerwca 2018 r., sygn. akt VI Ko(...), Sąd Okręgowy w K. umorzył postępowanie o zadośćuczynienie, na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Od wyroku tego apelację złożył pełnomocnik A. R. , stawiając zarzut obrazy przepisów postępowania – tj. art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. – poprzez niezasadne umorzenie postępowania z uwagi na okoliczność, iż istnieje już prawomocnie zakończone postępowanie co do tej samej osoby, w sytuacji kiedy prawomocny

wyrok Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 26 lutego 1996 r., sygn. akt III Ko I (...), obejmował tylko kwestie związane z doznanym przez represjonowanego uszczerbkiem na zdrowiu na skutek pobytu w więzieniu, uciążliwością śledztwa, okresem pobytu w więzieniu oraz stosowanymi względem represjonowanego metodami śledztwa (wybiciem trzech zębów, biciem i kopaniem po twarzy), natomiast nie obejmował przeżyć związanych z rozłąką z rodziną, przyjaciółmi, warunków panujących w zakładach karnych, a także wpływu skazania na dalsze życie represjonowanego, a w konsekwencji nie doszło do pełnego naprawienia całości doznanych krzywd przez ojca, A. R. , na skutek pozbawienia go wolności w wyniku wydania wyroku przez byłego Wojskowy Sąd Rejonowy w K. z dnia 7 września 1948 r., sygn. akt Sr (...), w związku z podejmowaną przez niego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Wniósł przy tym o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 11 czerwca 2018 r., sygn. akt VI Ko (...), przez zasądzenie na rzecz wnioskodawców kwot po 140 tys. zł tytułem zadośćuczynienia przez A. R. (ojca) krzywdę, ewentualnie, o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 11 czerwca 2018 r., sygn. akt VI Ko (...), oraz przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt II AKa (...), Sąd Apelacyjny w (...) utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, kosztami postępowania odwoławczego obciążając Skarb Państwa.

Wyrok ten zaskarżyła w drodze kasacji pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając mu:

1) obrazę przepisu art. 558 k.p.k. w zw. z art. 366 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, a tym samym nie wzięcie pod uwagę, iż w sprawach odszkodowawczych, toczących się w oparciu o ustawę z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, przesłanka powagi rzeczy osądzonej nie może polegać na wcześniejszym zakończeniu postępowania karnego co do tego samego czynu tej samej osoby w rozumieniu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k., albowiem w postępowaniu odszkodowawczym nie orzeka się

o odpowiedzialności karnej, a kompensacyjnej, a zatem koniecznym jest zastosowanie uregulowań istniejących w procedurze cywilnej;

2) obrazę przepisu art. 558 k.p.k. w zw. z art. 366 k.p.c. w zw. z art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poprzez jego niezastosowanie, a tym samym nie wzięcie pod uwagę, iż prawomocny wyrok Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 26 lutego 1996r., sygn. akt III Ko I (...), obejmował tylko kwestie związane z doznanym przez represjonowanego uszczerbkiem na zdrowiu na skutek pobytu w więzieniu, uciążliwością śledztwa, okresem pobytu w więzieniu oraz stosowanymi względem represjonowanego metodami śledztwa, jednakże nie obejmował okoliczności podnoszonych w niniejszym postępowaniu przez wnioskodawcę przeżyć związanych z rozłąką z rodziną, przyjaciółmi, warunków panujących w zakładach karnych, jak również wpływu skazania na dalsze życie represjonowanego, w konsekwencji nie doszło do pełnego naprawienia całości doznanych krzywd przez ojca wnioskodawcy na skutek pozbawienia go wolności w wyniku wydania wyroku przez Wojskowy Sąd Rejonowy w K. z dnia 7 września 1948 r., sygn. akt Sr (...), w związku z podejmowaną przez niego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego;

3) obrazę przepisu art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 3 ust. 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego - zwanej dalej „ustawą lutową”, polegające na niezasadnym utrzymaniu w mocy wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 11 czerwca 2018 roku, sygn. akt VI Ko (...), z uwagi na okoliczność, iż istnieje prawomocny wyrok kończący postępowanie co do tej samej osoby, w sytuacji kiedy prawomocny wyrok Sądu Wojewódzkiego w K. z dnia 26 lutego 1996 r., sygn. akt III Ko I (...), obejmował tylko kwestie związane z doznanym przez represjonowanego uszczerbkiem na zdrowiu na skutek pobytu w więzieniu, uciążliwością śledztwa, okresem pobytu w więzieniu oraz stosowanymi względem represjonowanego metodami śledztwa, jednakże nie obejmował okoliczności podnoszonych w niniejszym postępowaniu przez wnioskodawcę przeżyć związanych z rozłąką z

rodziną, przyjaciółmi, warunków panujących w zakładach karnych, jak również wpływu skazania na dalsze życie represjonowanego, w konsekwencji nie doszło do pełnego naprawienia całości doznanых krzywd przez ojca wnioskodawcy na skutek pozbawienia go wolności w wyniku wydania wyroku przez Wojskowy Sąd Rejonowy w K. z dnia 7 września 1948 r., sygn. akt Sr (...), w związku z podejmowaną przez niego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Podnosząc powyższe, pełnomocnik wnioskodawcy wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 5 grudnia 2018 r., sygn. akt II AKa (...), oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 11 czerwca 2018r., sygn. akt VI Ko (...), i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W pisemnej odpowiedzi na kasację wniesioną przez pełnomocnika wnioskodawcy, prokurator Prokuratury Regionalnej wniosł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, dlatego przepisy przewidują ograniczenia dopuszczalności jej wniesienia. Zgodnie z treścią art. 523 § 1 k.p.k., kasacja złożona przez stronę może być wniesiona tylko z powodu uchybień w randze bezwzględnej przesłanki odwoławczej lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia Sądu II instancji, przy czym kasacja nie może być wniesiona wyłącznie z powodu niewspółmierności kary.

Podniesione w niniejszej kasacji zarzuty odnoszą się wprost do orzeczenia Sądu I instancji (zarzut I i II) i nie były podnoszone w apelacji, zaś trzeci z zarzutów stanowi niemal dosłowne powtórzenie zarzutu apelacyjnego – przy czym nie wykazano, na jakiej podstawie wnioskodawca twierdzi, że doszło do tzw. przeniesienia błędu Sądu *meriti* na rozstrzygnięcie Sądu II instancji – a więc na czym, zdaniem strony, polegało uchybienie Sądu Apelacyjnego.

Odnosząc się do zarzutów kasacji *in concreto* trzeba zauważyć, że wnioskodawca jest w błędzie co do tego, że w okolicznościach faktycznych

niniejszej sprawy zachodzi możliwość uzupełnienia zadośćuczynienia wypłaconego jego zmarłemu ojcu.

Okoliczności wskazane we wniosku i w depozycjach A. R. (syna) oraz jego siostry nie wskazują na nowe, nieznane Sądowi Wojewódzkiemu w K. fakty, które miałyby być podstawą zadośćuczynienia uzupełniającego ze strony Skarbu Państwa, a których Sąd Wojewódzki w K. nie mógł wziąć pod uwagę, orzekając na wniosek A. R. (ojca) postanowieniem z dnia 26 lutego 1996 r. sygn. akt III Ko I (...). Słusznie stwierdził Sąd Apelacyjny, że nie ma podstaw do uwzględnienia, iż Sąd Wojewódzki w K. , orzekając o kwestii zadośćuczynienia nie wziął pod uwagę takich przeżyć A. R. (ojca), jak rozłąka z rodziną, przyjaciółmi czy wpływ skazania na dalsze życie represjonowanego – a więc nie doszło do naprawienia całości szkody poniesionej przez ojca wnioskodawcy (str. 5 uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego). Zwłaszcza, że to Sąd Wojewódzki w K. miał bezpośredni kontakt z wnioskodawcą, a zarazem niesłusznie skazanym i mógł poznać okoliczności sprawy bezpośrednio od niego.

Trudno też podzielić argumentację o niedopuszczalności umorzenia postępowania w skutek zastosowania zasady *res iudicata*, w sytuacji, gdy zgodnie z literalnym brzmieniem art. 558 k.p.k. przepisy kodeksu postępowania cywilnego stosuje się tylko w kwestiach nieuregulowanych w kodeksie postępowania karnego. Nawet jednak gdyby przyjąć pogląd przeciwny – że ze względu na przedmiot niniejszego postępowania (postępowanie odszkodowawcze) zasadne jest zastosowanie art. 366 k.p.c., w sprawie tej *de facto* chodzi o roszczenie wynikające z tego samego tytułu i wobec tej samej strony – obecnie zastępowanej przez spadkobiercę. Kwestie te zostały już prawomocnie rozstrzygnięte w postępowaniu przed Sądem Wojewódzkim w K. , w postanowieniu z dnia 26 lutego 1996 r. sygn. akt III Ko I (...), a A. R. (ojciec), reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie zaskarżył powyższego orzeczenia. Sąd Okręgowy przedstawił zresztą obszerną analizę prawną powyższego zagadnienia w uzasadnieniu do wyroku z dnia 11 czerwca 2018 r., sygn. akt VI Ko (...), argumentując, dlaczego stanął na stanowisku, iż zasadne jest umorzenie postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 3 ust. 4 ustawy lutowej (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2008 r., WA 22/08 i postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2008 r., sygn. akt WZ 30/08). Sąd Apelacyjny słusznie podzielił poglądy Sądu Okręgowego w K. i utrzymał zaskarżony wyrok w mocy – a postępowaniu przed Sądem II instancji nie można zasadnie postawić żadnego zarzutu.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.